

Panoràmica d'Onda (Plana Baixa) des del castell de la vila.

Una pica a Onda, i una altra a Silla

Entre la Plana i la serra d'Espadà, a les faltes d'aquesta, hi ha Onda. És una vila històrica, presidida pel castell, amb un nucli antic pintoresc, en què es destaca la moreria, habitada pels musulmans fins el 1248, quan feia set anys que Jaume I havia conquerit la població. És la vella moreria, en realitat.

La nova és a la part baixa d'Onda i la formen els edificis sense ascensor construïts mig segle enrere: els més incòmodes i amb un lloguer més accessible per al miler de magribins que hi resideixen.

“Qui arribava a Onda i no tenia feina, rebia l'ajuda de l'ajuntament, que pagava el lloguer, el menjar i facilitava l'accés dels xiquets al col·legi... Un immigrant il·legal tenia preferència sobre els nadius, que en ocasions havien de dur els fills a l'altra punta del poble”, es queixa Maria Isabel Ruiz, regidora d'Espanya 2000.

Onda és un dels dos municipis del País Valencià en què aquesta formació “social-patriota” té representació institucional. Sota la màxima “els espanyols, primer”, la formació presidida per José Luis Roberto –propietari de Levantina

Al País Valencià, on el PP és del tot hegemònic, el discurs més crític amb la immigració el patrimonialitza España 2000, una formació extremista que ara fa quatre anys va obtenir representació a Onda i Silla. Ens hi arribem.

de Seguridad i secretari de l'associació espanyola de locals de cites, Anela– s'ha fet un forat en la política valenciana.

“Quan la dècada passada van començar a venir els immigrants, a Espanya calia mà d'obra, però ni de bon tros tanta com en va arribar; ara en tenim cinc milions, i una taxa de desocupació del 20%,

cosa que demostra que en sobren, tant de legals com d'il·legals”, afegeix Ruiz, per a qui “d'aquests cinc milions, tan sols 1.400 cotitzen a la seguretat social”.

“La resta no aporta ni un euro, però, en canvi, es beneficia dels serveis socials; sense ells, els quatre milions de desocupats passarien a ser a un milió”, afegeix Santiago Bojados, president provincial d'Espanya 2000 a Castelló, que alhora té clar que el discurs “de preferència nacional” que caracteritza la seua formació és assumit “pel 80% dels espanyols”.

Onda és epicentre de la indústria taulera, puntal de les comarques castellonenques, i els últims deu anys ha viscut un creixement important: de 17.000 habitants a 25.000, amb una recepció notable de població romana, també. Avui n'hi resideixen uns 2.500. “Són més fotuts els magribins, per l'islam”, matisa Bojados.

El socialista Enrique Navarro acaba de cedir l'alcaldia a un company de partit, després d'haver-hi estat 23 anys i mig. A la contesa del 2007 va perdre la majoria absoluta, motiu pel qual el PSPV-PSOE governa amb el suport de dos regidors que s'han inserit a l'equip de govern: un del Bloc Nacionalista Valencià i un altre de l'AMI, una formació independent. Segons Navarro, “tradicionalment hem estat un poble molt acollidor”, i es remunta a la dècada dels 60 i dels 70, quan van assentar-s'hi “gent de l'interior de la província i del triangle Múrcia-Albacete-Jaén, popularment coneguts com *els murcianos*”. “Els problemes han començat quan “ha escassejat la feina”, reconeix, i això que als 12 milions de metres quadrats que ocupen els nombrosos polígons industrials d'Onda –força més que no l'àrea urbana– no s'han tancat gaires empreses. “D'ERO, però, n'hi ha haguts a cabassos”, es plany.

Navarro admet –“és evident”– que Espanya 2000 va pispar-li electors el 2007, sobretot tenint en compte que el PP va créixer respecte al 2003. “Els voten els fills i els nés dels immigrants de fa 40 anys”, observa: “És com el cas d'una cosina meua, filla d'onder però nascuda a França, que vota Le Pen”. Els caladors d'Espanya 2000 són “allà on conviuen els qui es disputen els llocs de feina”.

Per què a Onda? Amb un nivell d'immigració semblant a les localitats veïnes

1. Santiago Bojados i María Isabel Ruiz, president provincial de Castelló i regidora a Onda d'Espanya 2000. **2.** La població magribina hi ultrapassa el miler de persones, moltes de les quals es reuneixen al centre islàmic cada dia. **3.** Enrique Navarro, alcalde pel PSPV-PSOE els darrers 23 anys. **4.** Vicente Martí, regidor i tinent d'alcalde pel Bloc. **5.** Radouane Rhandor, nacionalitzat espanyol. **6.** Nicolas Mucanu, representant de l'Associació Romanesa d'Onda.

de Borriana i Vila-real, dins la demarcació de Castelló España 2000 només va presentar candidatures a Onda i Castelló de la Plana, el 2007. En el primer cas, a més, tan sols eren nascuts o residents a Onda els tres primers candidats de la llista, de 21 membres; n'hi havia més de la Vall d'Uixó que no d'onders.

“Era on la junta local ja estava consolidada”, addueix Santiago Bojados, que anuncia que al maig també es presentaran a Sant Joan de Moró, Borriana i Betxí. Hi tenen bones expectatives, “perquè un alt percentatge dels delictes són comesos per immigrants il·legals, i tothom sap que hi som contraris, que defensem la preferència nacional”. “Abans de l'aturada immobiliària, gairebé tots els paletes eren romanesos”, recorda, i ho atribueix a “l'efecte crida”, que Bojados remunta “a l'època de José María Aznar, que va obrir-los la porta”. “En canvi, el PP ara mira de captar el vot dels descontents amb la immigració il·legal; mireu Catalunya”, apunta. I Ruiz remata:

“Fa anys que demane que l'Ajuntament d'Onda aplique la repatriació i el PP hi vota en contra, i ara resulta que el partit, a l'àmbit nacional, diu tot just això!”

Vicente Martí, regidor del Bloc de fa vora sis anys i actual tinent d'alcalde responsable de Cultura, retrotrau el problema a les legislatures anteriors, “quan vam créixer molt més que no calia a base d'una indústria terciomundista, però és clar, això significava recaptar molts impostos”. “Espanya 2000 és filla de l'última dècada, d'aquest desenvolupament que ha dut molts joves de l'aula a la fàbrica, a la recerca d'un cotxe de gamma alta... A la universitat hi han arribat només uns pocs.” Ara, amb la crisi econòmica, “la mà d'obra barata desconfia del novvingut, que acusa de robar-li el pa”.

Amb tot, a Martí el va sorprendre l'accés al consistori d'Espanya 2000, “encara que de seguida vaig demanar-me com era possible que no en tingueren més, perquè de desclassats, a causa de la crisi, n'hi ha un munt”. I encara no sap per

què aquesta formació no va concórrer a la Vall d'Uixó i sí a Onda: “Potser perquè allà era possible una victòria del PP, com així va resultar, mentre ací calia desgastar Enrique Navarro?”

Per bé que Ruiz i Bojados garanteixen que el seu partit es presentarà novament a Onda –l'ex-alcalde Navarro fins i tot opina que poden obtenir “un segon regidor”–, Martí s'interroga què succeirà en el cas que els estudis preelectorals del PP, “que té moltes possibilitats de vèncer per primera vegada al poble”, els atorguen la majoria absoluta sempre que no es presente Espanya 2000. El pas de Ruiz pels plenis ha estat, a parer seu, “imprevisible”. “Mai no saps què votarà –assegura–, tan sols l'importa allò que té a veure amb *los españoles primero*”. Encara que tant Ruiz com Bojadas són catalanoparlants, “és una organització militaritzada”, raona el socialista Enrique Navarro, “i fa allò que li manen fer”.

Els últims cartells que Espanya 2000 va enganxar a Onda cridaven a assistir a la

manifestació del 12 d'octubre a València, i el logotip del Bloc apareixia al costat dels del PSC i ETA, entre més, com a “enemics d'Espanya”. “En ocasions també fan propaganda amb una furgoneta i uns altaveus, convoquen campionats de força o es manifesten pel poble, però gairebé tots són de fora”, anota Navarro.

“La pólvora, hi era –afegeix l'ex-alcaldé–, però la metxa va encendre's per culpa d'un incident que hi hagué en una discoteca local abans de les eleccions. Em reserve l'opinió sobre qui fou el provocador d'aquella batussa, l'únic fet cert és que un jove va quedar KO.” L'episodi implica un jove magribí, que presumptament va fer servir el vidre trencat d'una ampolla de cervesa per agredir tres joves onders, que de seguida van apallissar-lo. “L'endemà, al centre de salut, els tres xics van trobar-se allà amb el seu agressor, que la policia va posar en llibertat després de passar una sola nit a la comissaria”, s'indigna María Isabel Ruiz.

Ruiz prové d'una família que “sempre havia votat PSOE, però que ara pensa, com jo, que l'esquerra ha abandonat els espanyols”. “Les bases per a la concessió d'ajudes són fetes per a afavorir l'immigrant”, diu, “fins al punt que vénen ací amb tres o quatre fills i, com que la dona no treballa per motius religiosos, la renda *per capita* els ix molt i molt baixa”. Santiago Bojados rebla, per això, que “els més acomodats s'ho poden pagar tot, no pateixen el problema de la immigració i voten PP”. Ell no es considera d'extrema dreta, sinó que declara tenir “més a veure amb l'esquerra”, i ella –“no sóc política, simplement mire de traure el meu poble de la situació en què es troba”– no és “d'esquerres ni de dretes, sóc espanyola i em limite a defensar els nostres drets”. Bojados mira Suïssa, Suècia, Holanda i conclou que “són els nostres referents... L'espanyol pensa, però pensa tard”.

'El problema'. Radouane Rhandor, marroquí nacionalitzat espanyol, va arribar el 1990 a Castelló, i resideix a Onda des del 1995. “Aleshores érem deu, i ara més de 700; uns 1.050, si sumem els algerians, egipcis i tunisians”, matisa. Membre destacat del centre islàmic local –que fou apedregat anys enrere i que cada divendres aplega 400 persones–, alerta que “ara el 90% no tenim feina, i la majoria som casats i tenim fills, motiu

PRATS I CAMPS

Silla és l'altra població valenciana amb representació institucional d'Espanya 2000. Pels carrers no costa de trobar propaganda d'aquesta formació, sempre agressiva amb els musulmans. A sota, a l'esquerra, Francesc Baixauli, l'alcaldé socialista. I a la dreta, Josep Melero, el regidor del Bloc.

PRATS I CAMPS

pel qual costa de moure's”. Un drama que pot agreujar-se encara més, “quan s'esgoten els subsidis per desocupació i el termini de dos anys en què el govern espanyol t'ajuda a pagar la meitat de la lletra del pis”. Unes 150 famílies musulmanes han adquirit un habitatge a Onda. Rhandor, que té dos fills –el gran, de deu anys, parla català–, només coneix quatre famílies que hagen tornat al Marroc. “No conec cap marroquí que haja perdut la feina ací i n'haja trobada una altra”, explica, “i a això cal afegir-hi que els empresaris s'estimen més de fer-nos fora a nosaltres, que no tenim tants anys de contracte i costem menys d'acomodar”.

Rhandor nota “més recel contra nostre que no contra els romanesos”, encara que “la gent ara sap que és millor llogar-nos

els pisos a nosaltres, que no l'ocuparem tres o quatre famílies alhora”. Dels romanesos, també critica que “estan disposats a cobrar menys que no els espanyols, a la feina, cosa que nosaltres no”. A la regidora d'Espanya 2000, només la coneix “de vista”, i saluda que la immigració “ja no siga de les primeres preocupacions a les enquestes”.

Nicolas Mocanu, de l'Associació Romanesa d'Onda –que aixopluga 800 dels seus 2.500 compatriotes–, diu que “el 80% no tenim feina, però de romanesos, encara en vindran més, perquè la situació econòmica és molt pitjor al nostre país”. Ell arribà a Castelló l'any 2000, i en fa sis que viu a Onda. “Tenim fills que parlen valencià però no romanès; què farien allà?”, es demana. Mocanu diu no

tenir “cap problema ni un” amb España 2000, representants de la qual han estat convidats al programa que ell mateix presenta a TV Onda. “Han de respectar la Constitució, només això”, indica.

A les eleccions de l'any vinent, el pes del vot romanès serà fort. El 2007 tan sols van exercir el dret de vot una cinquantena, però el 2011 Mocanu adverteix que un miler de romanesos visitaran les urnes. I ben bé podrien canviar el signe del govern local, perquè, segons ell, “l'ajuntament no ha col·laborat gens amb nosaltres, a diferència de la Diputació [presidida per Carlos Fabra, que sempre ha volgut tenir bona relació amb la comunitat romanesa, que només té més membres a la província de Madrid], que ens subvenciona les activitats; de fet, no m'importaria que PP i España 2000 governaren Onda en coalició, perquè els primers garantirien el respecte a la Constitució”. Enrique Navarro, que ha esmerçat un milió d'euros dels comptes municipals a complementar les ajudes als desocupats d'Onda, té clar que “Espanya 2000 donarà l'alcaldia al PP, si sumen majoria”.

Silla, el viver. El president d'Espanya 2000, José Luis Roberto, fou professor d'educació física a Silla (Horta), i fins i tot va arribar a dirigir el col·legi Reis Catòlics. L'alcalde, el socialista Francesc Baixauli, evoca que Roberto “va desmuntar una pistola davant els alumnes per explicar-los com era per dins, i l'any següent va passar a estudiar dret”.

Aquesta població, situada a deu quilòmetres de València, no ha experimentat

un creixement demogràfic tan fort com algunes altres –hi viuen 19.000 persones, 3.000 més que una dècada enrere–, però, amb tot, compta amb una important presència de magribins, equatorians, xilens, romanesos i búlgars. “Acusar el forà dels teus problemes és un missatge alliberador per als *border line*”, diu Baixauli, que troba que “el discurs feixista té el terreny més ben assaonat ara, quan molts temen pel seu futur personal; no importa que sempre hages estat un baldraga, que ja saps qui culpar. Ho va dir fa més de mig segle Erich Fromm, a *La por a la llibertat*: en situacions complicades, molts voten amb el fetge i no amb el cap”.

El regidor d'Espanya 2000 és Andrés Vicent, amb qui aquest setmanari ha intentat establir contacte, sense èxit. “Sempre parla en valencià als plenaries, i molt normatiu”, fa saber el regidor del Bloc, Josep Melero, que també explica que “porta tatuat l'escut de Pere el Cerimoniós en un braç, i l'espanyol amb l'àguila, a l'altre”. Vicent fundà Juventud Nacional, l'embrió d'Espanya 2000, i Melero estava “convençut” que accediria al consistori. Com a veí d'escó que és al plenari, descriu el regidor en qüestió com “un animal polític, li encanta el càrrec”. “Mai no és extremista, sembla un regidor d'Unió Valenciana, però, per compte dels valencians primer, proclama que els espanyols primer.”

Però Baixauli puntualitza que “Vicent, que ja era problemàtic com a estudiant, perd les formes quan parlem d'immigració, i sóc jo l'únic que li respon sense embuts, l'únic que li diu feixista i xenòfob, mentre la resta de regidors callen”.

A diferència d'Onda, España 2000 obtingué a Silla un vot transversal. “Diuen que tenen més a veure amb l'esquerra, fan un discurs joseantonià”, afegeix l'alcalde, que reparteix les culpes: “La islamofòbia arrela de premsa, però també és cert que una part de la comunitat magribina no fa res per integrar-se, fins al punt que promouen una mesquita sense dir-me res.” La remor que va generar aquesta notícia va precedir el silenci present, quan l'afer sembla ajornat *sine die*.

L'alcalde avisa que, al maig, “Espanya 2000 pot créixer no sols ací, sinó a tota l'àrea metropolitana. Hi ha les condicions perfectes perquè siga així”. Per això demana que “tothom els plante cara i els diga feixistes a la cara, tot deixant de costat l'ambigüitat calculada pròpia dels processos electorals”. Del PP, per exemple, Baixauli no n'espera “cap ajuda”, per bé que reconeix que “miren de contindre's i de no fer com els seus companys catalans, directament xenòfobs”.

Josep Melero avisa que España 2000 treballa a fons: “Acompanyen els llauradors que de nit formen patrulles ciutadanes per evitar els furtus”, detalla, “han presentat una moció com la de Vic, que instava l'ajuntament a no empadronar els immigrants il·legals”, continua, i “sempre exigeixen que les beques i els contractes públics siguen per a gent del poble”.

Silla i Onda han estat les dues primeres piques d'Espanya 2000 al País Valencià. Al maig miraran de foradar més indrets del mapa, i el terreny és fèrtil.

Victor Maceda